

домінуюче становище на ринку, а застосована система ведення господарської діяльності, часто зумовлена хибним уявленням про збереження монопольного становища на ринку, особливо тоді, коли це дає позитивні результати.

Отже, проаналізувавши всесвітні принципи росту економіки та розвитку підприємства, можемо зробити висновок, що ми, українці, ступивши на шлях реструктуризації корпоративних підприємств, створюючи на їх базі консорціуми з малих “незалежних” юридичних суб’єктів діяльності, змушені були відреагувати саме так на економічну та законодавчу бази. Це зумовлено тим, що малі підприємства мають значно більшу гнучкість у виробничій діяльності, пристосуванні до законодавчої бази, податкової політики та економічної ситуації, що склалась на даний час в державі. Але, з плином часу, зростанням ефективності економіки держави та розвитком корпоративного (материнського) підприємства, безперечно, виникнуть передумови зворотного злиття капіталів, купівлі даних малих підприємств або поглинання їх потужнішими конкурентоспроможними структурами.

Підприємництву, рішучості, оперативності, ринковій культурі, в котрій західний бізнесмен почуває себе вільно і не вимушено, нам належить навчитись. Навчитись серйозно, професійно. Тільки тоді можна розраховувати на успіх в умовах ринку, де нас не чекають[5, с.3].

1. Фремуд В., Рааб Г. Як функціонує наша економіка. Львів, 1997. С.184. 2. Економічний словник-довідник. К., 1995. С.367. 3. Українська інвестиційна газета. 1999. № 26. С.16. 4. Кураков Л.П., Краснов А.Г. Економіка. М., 1998. 5. Хойсер В. Как делать бизнес в Европе. М., 1992.

УДК 658.012

Грибик І.І.

ДУ «Львівська політехніка», кафедра економіки підприємства і менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОЇ ЕКОНОМІКИ

© Грибик І.І., 2000

У даній статті пропонуються деякі інструменти для вирішення проблеми фінансової рівноваги підприємства. Запропонований баланс руху, баланс змін, cash – flow дають змогу покращити інформаційно-аналітичний матеріал, що надходить в розпорядження керівника, і змінити характер поведінки апарату управління з реагуючих дій на аналітичні і активізуючі адаптаційні технології управління.

In the given article was proposed some tools for deciding the problem of financial balance at enterprise. The proposed balance of movement, the balance of change, cash flow permit to improve the information – analytical material, which the leadership have in dispose and to change the behaviour’s character from reactive action to analytic.

Шлях до оволодіння інструментарієм, що пропонується, лежить через організацію системи інформаційного забезпечення керівника, яка дасть змогу об'єктивніше проаналізувати реальну господарську ситуацію і прийняти адекватні тактичні та стратегічні управлінські рішення.

Фінансова сфера підприємства об'єднує фінансування й інвестування за умови збереження фінансової рівноваги. Щоб оцінити фінансовий стан підприємства за деякий період, необхідно проаналізувати ці процеси. Іншими словами, встановити, звідки фінансові засоби прийшли на підприємство під час звітного періоду (джерела засобів) і на які потреби ці засоби були використані. Такі заходи з фінансування й інвестиційної діяльності, а також фінансові і грошові ресурси, що для цього застосовуються (необхідність, забезпечення, джерела, використання) суттєво впливають на ліквідність підприємства.

Оцінити такі заходи з погляду гарантії ліквідності короткотерміново і довготерміново можна за допомогою таких інструментів фінансового аналізу: балансу змін і руху, а також руху потоків платежів. Всі вони є конкретними формами фінансово-економічних розрахунків.

Для управлінських цілей результати фінансового аналізу (інформацію про надходження і виплати, видатки і доходи підприємства, а також запаси платіжних засобів) подають у вигляді звітів про рух грошових засобів за минулий період і у вигляді фінансових планів на перспективу. Звіт про фінансовий стан підприємства повинен відображати інвестування і фінансування, потребу у фінансових засобах, що з них випливає (наприклад, для інвестицій, виплати дивідендів і податків), а також покриття цієї потреби (внутрішнє і зовнішнє фінансування) і вплив цих процесів на ліквідність підприємства. Така інформація потрібна керівнику для аналізу, планування і контролю фінансово-економічної діяльності підприємства, а також зростання його майна і капіталу.

Баланс змін. Скласти звіт про рух засобів можна на основі інформації про процеси фінансування протягом всього року, тобто прослідкувати, звідки фінансові засоби надійшли на підприємство під час розрахункового періоду (джерело засобів) і на які потреби були використані. Отримати достовірну інформацію можна, порівнюючи запаси двох балансів, баланс змін і баланс руху, форми яких наведені у табл. 1 і 2.

Таблиця 1

Баланс змін

Актив	На початок	На кінець періоду	Зміна	Пасив	На початок періоду	На кінець періоду	Зміна
1	2	3	4	5	6	7	8
Основні засоби:				Статутний капітал			
Матеріальні засоби				Резервний фонд			
Фінансові засоби				Фонд соціального призначення			
Нематеріальні засоби				Резерви майбутніх видатків і платежів			
Запаси:				Розрахунки із засновниками			
Зокрема				Довгострокові кредити банків			
Виробничі				Довгострокові зобов'язання			
МШП				Короткострокові кредити банків			

Продовж табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8
НЗВ				Короткострокові зобов'язання			
Готова продукція				Зокрема: за давальницьку сировину			
Товари відвантажені				Поза бюджетним платежем			
Товари: покупна ціна				З бюджетом			
Дебіторська заборгованість				З оплати праці			
Платіжні засоби				Інші зобов'язання			
Разом				Разом			

Баланс руху. Порівнюючи статті майна і капіталу двох балансів, можна встановити чотири типові зміни на активній і пасивній стороні балансу. При збільшенні активних статей і зменшенні пасивних статей мова йде про використання фінансових засобів. І навпаки, зменшення активних статей і збільшення пасивних статей означає приплив засобів для фінансування. Порівнюючи ці чотири зміни в джерелах і у використанні засобів (табл.2), можна скласти баланс руху на основі балансу змін.

Таблиця 2

Баланс руху

A(+) і П(-)	П(+) і А(-)
Приріст активів	Приріст пасиву
Фінансові засоби	Резервний фонд
Запаси:	Фонд спеціального призначення
Зокрема	Резерви майбутніх витрат і платежів
Виробничі	Короткострокові кредити банків
МШП	Короткострокові зобов'язання, зокрема: за давальницьку сировину
НЗП	
Готова продукція	Позабюджетним платежам
Відвантажені товари	З бюджетом
Товари: покупна ціна	З оплати праці
Дебіторська заборгованість	Інші зобов'язання
Платіжні засоби	Зменшення активу
Зменшення пасиву	Матеріальні засоби
Довгострокові кредити банків	Нематеріальні засоби
Разом	Разом

Баланс руху викриває джерела і місцезнаходження засобів фінансування в звітному періоді, а також дає уявлення про розмір і види потоків і відтоків засобів фінансування під час звітного періоду. Тому він служить інструментом аналізу та оцінки процесів фінансування і політики ліквідності підприємства.

Інформаційний зміст балансу руху впливає з його структури. За його допомогою можна аналізувати фінансово-економічні процеси підприємства в певний період.

Можна оцінювати як загальну фінансову поведінку підприємства, так і зорієнтувати баланс руху на оцінку розвитку його ліквідності. Оцінюючи загальну фінансову поведінку, джерела засобів структурують по видах фінансування (внутрішнє, зовнішнє, власне і кредитне), а «використання засобів» – по напрямках використання засобів (інвестиції, погашення заборгованості, виплати дивідендів тощо).

Щоб з допомогою балансу руху отримати уявлення про розвиток ліквідності, його статті потрібно впорядкувати по джерелах засобів відповідно до їх термінів (коротко-, середньо-, довгострокові) з одного боку, і по термінах їх використання (зв'язування на підприємстві), – з іншого. Чим детальніше і точніше задаються періоди, тим точніше можна оцінити, як розвивається ліквідність. Структурований баланс руху є добрим інструментом як аналізу ліквідності, так і її планування.

Якщо в балансі руху врахувати ще й потік грошових засобів з обороту (cash-flow), то порівняно з балансом змін в балансі руху з'являється додаткове джерело засобів у вигляді балансового прибутку і амортизації. Таке розширення балансу означає черговий крок в напрямку формування руху потоку грошових коштів. Для відновлення балансової рівноваги на стороні «використання коштів» враховуються виплати дивідендів за минулий період і напрямки використання засобів на розвиток підприємства, а також соціальні та інші виплати.

Якщо в результаті порівняння виплат і надходжень останні перевищують виплати за період, що аналізується, виникає надлишок грошових засобів з обороту даного періоду, який утворює потік грошових засобів (cash-flow) з обороту. Отже, він являє собою надлишок фінансових засобів або надлишок надходжень грошових засобів над їх виплатами. На основі аналізу даних такого звіту можна робити висновки про керованість грошовими засобами протягом періоду, що аналізується. Для такої оцінки служить коефіцієнт поточних доходів і видатків (відношення поточних видатків до поточних доходів). Значення цього коефіцієнта повинно бути більшим або хоча б дорівнювати 1.

Cash flow (після виплати податків) це – власні зароблені кошти підприємства і дає інформацію про можливі внутрішні джерела фінансування. Його можна використовувати для оцінки прибутковості підприємства і його фінансової потужності.

Оскільки цей показник базується на даних фінансових звітів підприємства, його точність залежить від даних, що лежать в його основі.

Рух потоку грошових засобів – це інший вид розрахунків з фінансування. Завдання цих розрахунків полягає в тому, щоб поряд з фінансовими звітами підприємства – балансом і звітом про прибуток і збиток отримати інформацію про розвиток фінансового стану підприємства, а також про процеси фінансування та інвестування. Для цього необхідно встановити, тобто розрахувати рух потоку грошових засобів на підприємстві і визначити його вплив на фінансовий стан підприємства і його ліквідність. Рух потоку грошових засобів зображають у вигляді звіту про рух грошових засобів чи звіт про cash-flow.

Для керівників підприємства головне значення потоку грошових засобів полягає в оцінці внутрішнього фінансування із обороту. Для зовнішніх аналітиків потік грошових засобів є мірою прибутковості підприємства. На основі потоку грошових засобів можна оцінювати також, наскільки діяльність підприємства орієнтована на прибуток і ліквідність. Власне кажучи, цей показник розраховують для того, щоб використати його як масштаб оцінки фінансового стану підприємства і його прибутковості за минулий період, так і для оцінки майбутнього розвитку підприємства.

Частка окремих частин використання засобів і їх джерел підвищує інформаційну ємність балансу руху для аналітичних цілей.

Отже, вивчення фінансових потоків дає змогу аналізувати зміни майна і капіталу підприємства за звітний період. Такий аналіз, по суті, означає аналіз росту підприємства, що розуміється як зміна статей балансу протягом одного періоду (наприклад, року). Інформація зміни структури майна необхідна для глибшого аналізу прибутку, а інформація про структуру росту капіталу потрібна для аналізу фінансового забезпечення підприємства і його фінансової стабільності.

1. Robert S. Pindyck, Daniel L. Rubinfeld. *Microeconomics*. New Jersey. 1995. P.169. 2. Harvey S. Rosen. *Public Finance*. Department of Economics Princeton University. 1995. P.442.

УДК 339.138

Ухачевич Я.П., Плоткін Я.Д.

ДУ “Львівська політехніка”, кафедра економіки підприємства і менеджменту

МЕТОДИКА МАРКЕТИНГОВОГО АНАЛІЗУ КОНКУРЕНЦІЇ ТА КОНКУРЕНТІВ

© Ухачевич Я.П., Плоткін Я.Д., 2000

У статті пропонується методика маркетингового аналізу конкуренції та конкурентів. Методика призначена для здійснення таких важливих функцій сучасного маркетингу, як моніторинг конкурентів, визначення сильних і слабких сторін підприємства та оцінка конкурентоспроможності його продукції, що дає змогу розробити адекватну конкурентну стратегію і тактику підприємства в ринкових умовах.

The article presents the methods of marketing analysis of competition and competitors. The methods intend for realization of such important functions of modern marketing as monitoring of Business rivals, determination of strong and wear sides of the enterprise and estimation of the competitive ability of product. The using of these proposed methods allows realizing the elaboration of adequate competitive strategy and tactics of the enterprise in conditions of market.

Згідно з концепцією маркетингу сучасне підприємство може досягнути успіху лише коли створює вищу споживчу цінність і здатне задовольнити споживача краще ніж конкуренти. Тому в умовах конкуренції маркетологам недостатньо лише просто адаптувати свої товари до потреб конкретного ринку. Вони повинні досягти стратегічної переваги, позиціонуючи свої товари і послуги так, щоб споживачам вони здавались привабливішими, ніж пропозиції конкурентів.

Звичайно, що “універсальної” стратегії боротьби, яка влаштовувала б усіх суб’єктів конкуренції, не існує. Кожне підприємство повинно враховувати масштаби своєї діяльності